

Előszó. A kapuvári kutatásunk bemutatása

Egy hosszúra nyúlt vizsgálat részeredményeiről olvashat ebben a kötetben a Kedves Olvasó. A kapuvári tradíciók feltérképezésének ötlete 2006 nyarán, egy hagyományörző tánc tábor alkalmával merült fel. A tábor egyik szervezője, egyben a kapuvári néptáncsoport vezetője Csitei Gábor vetette fel az ötletet, ami a Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai tanszékén támogatásra talált.

Kapuvár hagyományai nem csak a lokálpatrióták, vagy a Rábaköz folklórja iránt érdeklődő szűkebb szakmai közönség előtt ismertek. A Gyöngyösbokréta, majd a későbbi hagyományörző mozgalmak által országos szinten is többször bemutatott táncoknak, zenéknek, szokásoknak és a díszes viseletnek köszönhetően a várost úgy tartjuk számon, mint a Kárpát-medence egyik emblematikus, hagyományörző települését. Az itt felsorolt kulturális jegyek közül a *verbunk* nemcsak Kapuvár „kulturális védjegyeként” ismert, de fontos szerepet játszott/játszik a lokális öntudat, identitás alakulásában is. A város hagyományairól számos kisebb-nagyobb írás, dolgozat, szaktanulmány, sőt honismereti könyvek is születtek. Mindezek ellenére a tudomány máig adós bizonyos témák átfogó néprajzi bemutatásával. A Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszékének diákjaival ezt a célt tűztük ki magunk elé, amikor 2007-ben elkezdtük a település népéletére vonatkozó adatokat a különböző közgyűjteményekből összegyűjteni, illetve néprajzi terepmunkák során megkíséreltük felkutatni a kapuvári hagyományokra és ezek továbbélésére vonatkozó lokális tudásanyagot.

A kutatást folytatva, 2013 nyarán is ellátogattunk Kapuvárra. Ekkor olyan, eddig alig kutatott jelenségekkel is foglalkoztunk, melyek inkább szociológiai, kulturális antropológiai jellegűek (mint például a helyi cigányság életstratégiái), valamint olyanokkal is, amelyek a hagyományok intézményes továbbélésével és ennek a lokális

identitástudatban betöltött szerepével kapcsolatosak. Ezen kívül klaszszikusnak számító, már többek által érintett témákban is gyűjtöttünk anyagot, ilyen például a néptánc, a népdalok és a viselet. Ezekkel kapcsolatban is sikerült számos új információt rögzíteni.

Az összegyűjtött adattömeg feldolgozása során a diákszemináriumokra jellemző problémákkal kellett szembenéznünk. A szemináriumi dolgozatok jelentős része torzóban maradt, nem jutottak el a megvalósulásig, vagy pedig nem ütötték meg azt a mércét, ami egy tudományos publikációtól elvárható. Emiatt nagy örömmel fogadtuk Gerencsér Péter jelentkezését, aki a munkánkhoz már a tanulmányok elkészítése közben kapcsolódott. A történettudomány és néprajz határmezsgyéjén barangoló kutató elsősorban írott források, korabeli sajtó- és levéltári anyag elemzését vállalta. Témája izgalmas: a kapuvári bicskázási szokások történetét göngyölíti fel. Rendkívül élvezetes stílusa mögött megmutatkozó tudományos pontosság miatt kihagyhatatlan olvasmánya lesz kötetünknek.

Két volt hallgatónk, Mészáros Tímea és Garamvölgyi Anett témáját és a kutatás során végzett munkáját témavezető oktatójukként jobban ismerem. Fél Edit a matyó viselet változásaira vonatkozó megállapításai óta a magyar néprajzosok fontosnak tartják a különböző öltözékekhez kapcsolódó viselkedés és testhasználat elemzését is. A kapuvári paraszti öltözékeket vizsgálva Mészáros Tímea is hasonló irányban végzett megfigyeléseket.

Klasszikus folklorisztikai, leíró tanulmánynak számít Garamvölgyi Anett népdalokkal foglalkozó írása. Alapossága mellett, hiánypótló jellege miatt kapott helyet válogatásunkban, hiszen Rábaköz a magyar népzene kutatás egyik mostohán kezelt területe. Újszerű csoportosítása, melyben a népénekeket profán és szent időre osztja fel, fontos hozzájárulás az etnomuzikológia tudományterületéhez.

A két utolsó tanulmány mondanivalóját mellékletekkel támasztották alá a szerzők. A főszövegben zárójelekben adtuk meg a kapcsolódó kép, vagy dallam számát, amit a könyv végén a *Képek*, illetve a *Dallamtár* fejezetek alatt találhat meg az olvasó.

Kötetünk tehát az adatban leginkább gazdag, legjobban sikerült gyűjtéseken alapuló tanulmányokat tartalmazza. A helyi táncgyománnyal kapcsolatos kutatás annyira sok adatot hozott a felszínre, hogy ezeket egy külön kötetben, a most induló *Kapuvári Honismereti Könyvek* c. sorozat következő könyveként szándékozzuk megjeleníteni, melynek várható időpontja 2018 karácsonya lesz.

Itt szeretnénk megragadni az alkalmat, hogy köszönetet mondjunk a Kapuvár Városi Önkormányzat vezetőinek, a Rábaköz Öröksége Alapítvány és a Dr. Barsi Ernő Alapfokú Művészeti Iskola munkatársainak, valamint Kapuvár város lakosainak önzetlen támogatásukért. Reméljük, hogy könyvünket a kutatók, szakmabeliek, valamint a hagyományőrzéssel „hivatalból” foglalkozók mellett ők is élvezettel forgatják majd.

dr. Varga Sándor
egyetemi adjunktus

2017. december 5-én, Szegeden